EUROPEES PARLEMENT

2004 *2009*

Commissie cultuur en onderwijs

2008/0140(CNS)

20.1.2009

ADVIES

van de Commissie cultuur en onderwijs

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid
(COM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS))

Rapporteur voor advies: Lissy Gröner

PA_Legam

BEKNOPTE MOTIVERING

Met het voorstel voor een richtlijn 'betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid' wil de Commissie de Europese wetgeving op het gebied van gelijke behandeling verder voltooien.

Door het Verdrag van Amsterdam van 1997, en in het bijzonder het nieuwe artikel 13 van het EG-Verdrag, beschikte de EU over nieuwe mogelijkheden voor een beleid van gelijke kansen. In het kader van dit beleid zijn de afgelopen vier jaar reeds vier nieuwe richtlijnen in werking getreden, die betrekking hebben op:

- gelijke behandeling in arbeid en beroep[1]
- gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden[2]
- toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming[3]
- toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten[4].

In deze richtlijn zijn al een groot aantal belangrijke begrippen en principes voor de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling gedefinieerd. Dat geldt bijvoorbeeld voor de begrippen "directe en indirecte discriminatie", "intimidatie", "ongewenst gedrag" of "opdracht om te discrimineren" en het principe van de omkering van de bewijslast van de eiser naar de gedaagde in een geschil, afschrikkende maar evenredige sancties of de bescherming tegen represailles (nadelige behandeling van de gediscrimineerde persoon die een klacht heeft ingediend of een gerechtelijke procedure aangespannen).
Deze fundamentele principes zijn ook in dit voorstel voor een richtlijn opgenomen.

In het voorstel gaat het erom het principe van gelijke behandeling uit te breiden naar de volgende gebieden van het maatschappelijke leven:

- sociale bescherming, met inbegrip van sociale zekerheid en gezondheidszorg,
- sociale voordelen,
- en de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten die publiekelijk beschikbaar zijn, met inbegrip van huisvesting.

In dit kader stelt de rapporteur voor advies de volgende amendementen voor:

Discriminatie op grond van geslacht
Eén wezenlijk element, dat centraal staat bij het beleid inzake gelijke behandeling op het gebied van werk en beroep en bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten ontbreekt in het voorstel: het verbod op discriminatie op grond van geslacht. De rapporteur stelt een dienovereenkomstige uitbreiding van het toepassingsgebied van de richtlijn voor.

[1] 2000/78/EG,
[2] 2002/73/EG
[3] 2000/43/EG
[4] 2004/113/EG

Toegang tot de media
In het bijzonder voor mensen met een handicap is de toegang tot de media nog steeds problematisch. De rapporteur is van mening dat verleners van audiovisuele diensten meer rekening moeten houden met de situatie van met name mensen met een gehoorbeperking. Digitale audiovisuele diensten bieden technisch de mogelijkheid voor aangepaste opties, zoals ondertiteling van TV-programma's. Dit idee is ook door het Parlement in verklaring 0099/2007 van het Europees Parlement over "ondertiteling van alle tv-programma's op openbare zenders in de EU[1]" verwoord en moet als expliciet bestanddeel in de richtlijn worden opgenomen.

Toegang tot onderwijs
Het voorstel voor een richtlijn onderstreept het subsidiariteitsbeginsel en daarmee de verregaande autonomie van de lidstaten op onderwijsgebied. Niettemin moet worden benadrukt dat de lidstaten bij de uitvoering van hun respectieve onderwijsbeleid het hogere principe van de gelijke behandeling bij de toegang tot onderwijs in aanmerking moeten nemen, terwijl ongelijke behandeling op grond van godsdienst of wereldbeschouwing wordt toegelaten.

Meervoudige discriminatie
Meervoudige discriminatie betreft gevallen waarin een persoon op meerdere, afzonderlijke gronden wordt gediscrimineerd. Dit begrip moet worden opgenomen in de richtlijn.

Met name in de rechtspraak blijkt dat in de meeste lidstaten bij klachten met betrekking tot meervoudige discriminatie de door de betrokkenen ervaren situatie van discriminatie niet adequaat onderkend wordt.

Uit onderzoek blijkt dat vrouwen uit minderheidsgroepen het meest kwetsbaar lijken te zijn voor meervoudige discriminatie. De maatschappelijke realiteit noopt tot voorzorgsmaatregelen die het mogelijk maken procedures aan te spannen tegen discriminatie op grond van geslacht en handicap.

AMENDEMENTEN

De Commissie cultuur en onderwijs verzoekt de ten principale bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken onderstaande amendementen in haar verslag op te nemen:

[1] P6_TA(2008)0127.

Amendement 1

Voorstel voor een richtlijn
Titel

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid	Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht.***

Amendement 2

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(3) Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de grondbeginselen in acht die met name zijn neergelegd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Overeenkomstig artikel 10 van het Handvest heeft eenieder recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; bij artikel 21 is elke discriminatie, met name op grond van godsdienst of overtuigingen, een handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid verboden; en in artikel 26 wordt het recht van personen met een handicap op maatregelen die beogen hun zelfstandigheid te bewerkstelligen, erkend.	(3) Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de grondbeginselen in acht die met name zijn neergelegd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Overeenkomstig artikel 10 van het Handvest heeft eenieder recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; bij artikel 21 is elke discriminatie, met name op grond van godsdienst of overtuigingen, een handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** verboden; en in artikel 26 wordt het recht van personen met een handicap op maatregelen die beogen hun zelfstandigheid te bewerkstelligen, erkend.

Amendement 3

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 9

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(9) Discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd ***of***	(9) Discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd***,*** seksuele

seksuele geaardheid moet daarom bij wet verboden zijn op tal van gebieden buiten de arbeidsmarkt, zoals sociale bescherming, onderwijs en toegang tot en aanbod van goederen en diensten, met inbegrip van huisvesting. De wetgeving moet in maatregelen voorzien om personen met een handicap op de betrokken gebieden gelijke toegang te garanderen.

geaardheid ***of geslacht*** moet daarom bij wet verboden zijn op tal van gebieden buiten de arbeidsmarkt, zoals sociale bescherming, onderwijs en toegang tot en aanbod van goederen en diensten, met inbegrip van huisvesting ***en toegang tot de media***. De wetgeving moet in maatregelen voorzien om personen met een handicap op de betrokken gebieden gelijke toegang te garanderen.

Amendement 4

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 21

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(21) Het discriminatieverbod mag geen afbreuk doen aan de handhaving of vaststelling door de lidstaten van maatregelen die zijn bedoeld om de nadelen die een groep personen met een bepaald geloof of een bepaalde overtuiging, dan wel een bepaalde handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid ondervindt, te voorkomen of te compenseren. Dergelijke maatregelen kunnen organisaties van personen met een bepaald geloof of een bepaalde overtuiging, dan wel een bepaalde handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid toestaan wanneer die als hoofddoel hebben voor de bijzondere behoeften van deze personen op te komen.	(21) Het discriminatieverbod mag geen afbreuk doen aan de handhaving of vaststelling door de lidstaten van maatregelen die zijn bedoeld om de nadelen die een groep personen met een bepaald geloof of een bepaalde overtuiging, dan wel een bepaalde handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** ondervindt, te voorkomen of te compenseren. Dergelijke maatregelen kunnen organisaties van personen met een bepaald geloof of een bepaalde overtuiging, dan wel een bepaalde handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** toestaan wanneer die als hoofddoel hebben voor de bijzondere behoeften van deze personen op te komen.

Amendement 5

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 23

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(23) Personen die op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid zijn gediscrimineerd,	(23) Personen die op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** zijn

dienen over adequate mogelijkheden voor rechtsbescherming te beschikken. Teneinde een hoger beschermingsniveau te verschaffen, dienen verenigingen, organisaties en andere rechtspersonen de bevoegdheid te krijgen om namens of ten behoeve van slachtoffers in een procedure het recht van verweer uit te oefenen, onverminderd de nationale procedureregels betreffende vertegenwoordiging en verdediging in rechte.

gediscrimineerd, dienen over adequate mogelijkheden voor rechtsbescherming te beschikken. Teneinde een hoger beschermingsniveau te verschaffen, dienen verenigingen, organisaties en andere rechtspersonen de bevoegdheid te krijgen om namens of ten behoeve van slachtoffers in een procedure het recht van verweer uit te oefenen, onverminderd de nationale procedureregels betreffende vertegenwoordiging en verdediging in rechte.

Amendement 6

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 24

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(24) Het is noodzakelijk dat de regels voor de bewijslast worden aangepast zodra er een kennelijke discriminatie bestaat; in de gevallen waarin een dergelijke situatie ook inderdaad blijkt te bestaan, vergt de feitelijke toepassing van het beginsel van gelijke behandeling dat de bewijslast bij de verweerder wordt gelegd. Het is evenwel niet aan de verweerder om te bewijzen dat de eiser een bepaalde godsdienst, overtuiging, handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid heeft.	(24) Het is noodzakelijk dat de regels voor de bewijslast worden aangepast zodra er een kennelijke discriminatie bestaat; in de gevallen waarin een dergelijke situatie ook inderdaad blijkt te bestaan, vergt de feitelijke toepassing van het beginsel van gelijke behandeling dat de bewijslast bij de verweerder wordt gelegd. Het is evenwel niet aan de verweerder om te bewijzen dat de eiser een bepaalde godsdienst, overtuiging, handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** heeft.

Amendement 7

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
In deze richtlijn wordt een kader vastgesteld voor de bestrijding van discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid met betrekking tot gebieden buiten arbeid en beroep, zodat in de	In deze richtlijn wordt een kader vastgesteld voor de bestrijding van discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** met betrekking tot gebieden buiten arbeid en beroep, zodat in

lidstaten het beginsel van gelijke behandeling toegepast kan worden.	de lidstaten het beginsel van gelijke behandeling toegepast kan worden.

Amendement 8

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – lid 2 – letter b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(b) "indirecte discriminatie", wanneer een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelwijze personen met een bepaald geloof of een bepaalde overtuiging, dan wel een bepaalde handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid in vergelijking met andere personen bijzonder benadeelt, tenzij die bepaling, maatstaf of handelwijze objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.	(b) "indirecte discriminatie", wanneer een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelwijze personen met een bepaald geloof of een bepaalde overtuiging, dan wel een bepaalde handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** in vergelijking met andere personen bijzonder benadeelt, tenzij die bepaling, maatstaf of handelwijze objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

Amendement 9

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – lid 2 – letter b bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(b bis) "meervoudige discriminatie" wanneer iemand vanwege twee of meer in artikel 1 genoemde gronden gelijktijdig wordt gediscrimineerd en deze vormen van discriminatie elkaar versterken.

Amendement 10

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – lid 2 – letter b ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(b ter) Als er een verschillende behandeling plaatsvindt wegens meerdere

gronden die genoemd worden in artikel 1, kan dit verschil in behandeling alleen gerechtvaardigd worden als de rechtvaardiging geldt voor elke grond op basis waarvan een verschillende behandeling plaatsvindt.

Amendement 11

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – lid 2 – letter b quater (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(b quater) De Gemeenschap is bij de toepassing van het principe van gelijke behandeling overeenkomstig artikel 13 van het Verdrag verplicht meervoudige discriminatie op meerdere gronden die genoemd worden in artikel 13 van het Verdrag te bestrijden.

Motivering

Het begrip meervoudige discriminatie is in het kader van de VN-wereldconferentie tegen racisme in het jaar 2001 in Zuid-Afrika gedefinieerd, en heeft betrekking op discriminatie op meerdere gronden tegelijk (bijv. discriminatie van Joodse vrouwen op grond van hun geslacht of op grond van hun godsdienst, of beide; of discriminatie van een homoseksuele Koerdische man, op grond van zijn etnische afkomst of zijn seksuele geaardheid, of beide.)

Amendement 12

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 1 – letter d bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(d bis) toegang tot de media.

Motivering

De Europese Unie moet verzekeren dat alle burgers gelijke toegang tot informatie, de media, onderwijs en cultuurgoed hebben. (Zie ook: Schriftelijke verklaring 0099/2007 over "ondertiteling van alle tv-programma's op openbare zenders in de EU").

Amendement 13

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
3. Deze richtlijn laat de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs, de activiteiten en de opzet van hun onderwijsstelsels, met inbegrip van de opzet van buitengewoon onderwijs, onverlet. De lidstaten kunnen voorzien in verschillen in behandeling op grond van godsdienst of overtuiging wat de toegang tot onderwijsinstellingen betreft.	3. Deze richtlijn laat de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs, de activiteiten en de opzet van hun onderwijsstelsels, met inbegrip van de opzet van buitengewoon onderwijs, onverlet; ***bij toegang tot onderwijs mag echter niet gediscrimineerd worden.*** De lidstaten kunnen voorzien in verschillen in behandeling op grond van godsdienst of overtuiging wat de toegang tot onderwijsinstellingen betreft.

Motivering

De Europese Unie moet verzekeren dat alle burgers gelijke toegang tot informatie, de media, onderwijs en cultuurgoed hebben. (Zie ook: Schriftelijke verklaring 0099/2007 over "ondertiteling van alle tv-programma's op openbare zenders in de EU").

Amendement 14

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 5

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
Het beginsel van gelijke behandeling belet niet dat een lidstaat, om volledige gelijkheid in de praktijk te waarborgen, specifieke maatregelen handhaaft of aanneemt om de nadelen verband houdende met godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid te voorkomen of te compenseren.	Het beginsel van gelijke behandeling belet niet dat een lidstaat, om volledige gelijkheid in de praktijk te waarborgen, specifieke maatregelen handhaaft of aanneemt om de nadelen verband houdende met godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht*** te voorkomen of te compenseren.

Amendement 15

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 7 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. De lidstaten zorgen ervoor dat eenieder die zich door niet-toepassing van het beginsel van gelijke behandeling benadeeld acht, toegang krijgt tot gerechtelijke en/of administratieve procedures, en wanneer zij zulks passend achten, ook tot bemiddelingsprocedures, voor de naleving van de uit deze richtlijn voortvloeiende verplichtingen, zelfs na beëindiging van de verhouding waarin deze persoon zou zijn gediscrimineerd.	1. De lidstaten zorgen ervoor dat eenieder die zich door niet-toepassing van het beginsel van gelijke behandeling benadeeld acht, toegang krijgt tot gerechtelijke en/of administratieve procedures, en wanneer zij zulks passend achten, ook tot bemiddelingsprocedures, voor de naleving van de uit deze richtlijn voortvloeiende verplichtingen, zelfs na beëindiging van de verhouding waarin deze persoon zou zijn gediscrimineerd. ***De lidstaten verzekeren dat verschillende discriminatiegronden niet afzonderlijk worden behandeld.***

Amendement 16

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 12 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. De lidstaten wijzen een orgaan of organen aan voor de bevordering van gelijke behandeling van alle personen, ongeacht hun godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd ***of*** seksuele geaardheid. Deze organen kunnen deel uitmaken van instanties die op nationaal vlak verantwoordelijk zijn voor de verdediging van de mensenrechten of de bescherming van de rechten van het individu, met inbegrip van rechten krachtens Gemeenschapswetgeving zoals de Richtlijnen 2000/43/EG en 2004/113/EG.	1. De lidstaten wijzen een orgaan of organen aan voor de bevordering van gelijke behandeling van alle personen, ongeacht hun godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd***,*** seksuele geaardheid ***of geslacht***. Deze organen kunnen deel uitmaken van instanties die op nationaal vlak verantwoordelijk zijn voor de verdediging van de mensenrechten of de bescherming van de rechten van het individu, met inbegrip van rechten krachtens Gemeenschapswetgeving zoals de Richtlijnen 2000/43/EG en 2004/113/EG.

PROCEDURE

Titel	gelijke behandeling zonder onderscheid naar godsdienst, overtuigingen, handicap, leeftijd of seksuele voorkeur
Document- en procedurenummers	COM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS)
Commissie ten principale	LIBE
Advies uitgebracht door Datum bekendmaking	CULT 2.9.2008
Rapporteur voor advies Datum benoeming	Lissy Gröner 15.9.2008
Behandeling in de commissie	1.12.2008
Datum goedkeuring	20.1.2009
Uitslag eindstemming	+: 25 –: 1 0: 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Maria Badia i Cutchet, Ivo Belet, Guy Bono, Marie-Hélène Descamps, Věra Flasarová, Milan Gaľa, Vasco Graça Moura, Lissy Gröner, Luis Herrero-Tejedor, Ruth Hieronymi, Mikel Irujo Amezaga, Ramona Nicole Mănescu, Manolis Mavrommatis, Ljudmila Novak, Doris Pack, Zdzisław Zbigniew Podkański, Pál Schmitt, Hannu Takkula, Thomas Wise, Tomáš Zatloukal
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervanger(s)	Gyula Hegyi, Nina Škottová, László Tőkés, Ewa Tomaszewska, Cornelis Visser
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervanger(s) (art. 178, lid 2)	Maria Berger